

УДК 159.2

Т. В. Кубриченко, В. Є. Куц*Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
t.kubr.dp@gmail.com, valeriiakuts@gmail.com*

ВПЛИВ НОРМАТИВНОСТІ ГЕНДЕРНОЇ ПОВЕДІНКИ НА СУБ'ЄКТИВНЕ ПЕРЕЖИВАННЯ ЩАСТЯ МОЛОДИМИ ЧОЛОВІКАМИ

Анотація. У статті представлено результати емпіричного дослідження впливу нормативності гендерної поведінки молодих чоловіків на суб'єктивне переживання щастя. Встановлено, що предикторами суб'єктивного переживання щастя виступають показники окремих компонентів нормативності гендерної поведінки молодих чоловіків і їх підвладності гендерним стереотипам.

Ключові слова: гендерні норми, гендерна поведінка, щастя, психологічне благополуччя, суб'єктивне благополуччя.

Анотация. Статья посвящена вопросам влияния нормативности гендерного поведения на субъективное переживание счастья молодыми мужчинами. В результате эмпирического исследования выявлены предикторы субъективного переживания счастья – показатели некоторых компонентов нормативности гендерного поведения и подверженности гендерным стереотипам молодых мужчин.

Ключевые слова: гендерные нормы, гендерное поведение, счастье, психологическое благополучие, субъективное благополучие.

Постановка проблеми. Трансформаційні процеси сучасного суспільства роблять все більш помітним та цікавим для дослідників явище гендерної деполяризації, що відбувається на нормативному й індивідуально-психологічному рівнях, відображається в егалітарних гендерних нормах і визнається сприятливим для повної реалізації особистістю свого потенціалу. Поруч із стандартами гегемонної маскулінності з'являються нові моделі мужності, які характеризуються ширшим діапазоном особистісних характеристик і поведінкових стратегій чоловіків та можуть певним чином позначатися на їх психоемоційному стані, суб'єктивному переживанні щастя. При цьому в інформаційному сьогоденні прагнення до щастя та благополуччя визнається однією із головних проблем людства й викликає жвавий науковий інтерес дослідників різних країн. Саме тому вивчення можливого впливу нормативності гендерної поведінки на суб'єктивне переживання щастя молодими чоловіками уявляється актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідниками відмічено, що у рамках численних гендерних досліджень при описі гендеру, гендерної соціалізації, гендерної ідентичності автори активно вживають поняття норми, натомість категорія гендерної норми визнається достатньо новою й такою, що заслуговує на дослідницьку увагу (І. Кльоцина). У різних варіантах окреслення її змісту спостерігається певна подібність, адже гендерні норми визначаються і як належні моделі поведінки для чоловіків та жінок (А. Денисова); і як правила та зразки поведінки чоловіків і жінок як членів

суспільства та представників різних соціальних груп (І. Кльоцина); і як певні правила поведінки і приписи, які формують уявлення про те, хто є «справжнім чоловіком» і якою має бути «справжня жінка» (Д. Хьелл, Д. Зиглер); і як уявлення про те, як повинні поводитися чоловіки та жінки (Є. Ільїн). Отже, загалом гендерна норма розглядається як певний хрестоматійно правильний стандартний зразок поведінки чоловіка та жінки. Прагнучи диференціювати зміст взаємопов'язаних, але не тотожних понять гендерної норми та гендерних стереотипів, зауважимо, що останні розглядаються авторами як механізм підтримування гендерних норм, як відображення реальної поведінки чоловіка і жінки, певні патерни, що виникли у результаті інтеріоризації гендерних норм чоловічим та жіночим групуваннями (А. Денисова, С. Еміріл'ясова).

Дослідники звертають увагу на те, що дотримання гендерних норм має амбівалентне значення для окремої людини та суспільства в цілому: вони сприяють адаптації людини до реальної ситуації, але водночас можуть позначатися на поглядах і мисленні особистості, варіативності її поведінки (С. Еміріл'ясова, Е. Хитрук). До того ж зауважується, що сам канон маскулінності є початково суперечливим і містить у собі можливість існування альтернативних архетипів і варіантів розвитку (І. Кон). При цьому більш широкий діапазон проявів, трансльований гендерними нормами, як показано, здатний формувати особистість, відкриту до нового досвіду, яка дозволить собі реалізувати власний потенціал без відчуття провини (Wong, Moon-Ho Ringo, Wang & Keino Miller, 2017).

Зважаючи на визнання існування в сучасному світі двох контрастних тенденцій (з одного боку – зближення професійних інтересів та нівелювання обмежень соціальних ролей чоловіка та жінки, гендерна деполаризація, а з іншого – підкріплення традиційних моделей взаємодії, уявлень про «справжню» мужність і жіночність, розмежування статусно-рольового призначення чоловіків і жінок), дослідники виділяють два типи гендерних норм – егалітарні та традиційні (І. Кльоцина, І. Кон). Приналежність до першого – егалітарного – типу нормативності гендерної поведінки дає чоловіку можливість розвивати комунікативні здібності, емпатійні характеристики особистості, виробляти компромісні варіанти вирішення нагальних питань (Emiril'yasova, 2009), оцінювати не тільки професійну діяльність, а й сім'ю як сферу саморозвитку. Тим більше, що суспільні зміни дозволяють інтеріоризувати нові моделі маскулінності з ширшим спектром особистісних характеристик, стратегій поведінки (І. Кон).

Відповідно до традиційного типу нормативів гендерної поведінки чоловік має бути успішним у професійній діяльності, займати позицію лідера, мати високий статус. Кроскультурні дослідження антропологів навіть дозволили виявити особливу категорію стійкості, яка включає силу духа, агресивність і змагальність (H. Barry, M.C. Vascon, I.L. Child). Оскільки гегемонна маскулінність, за висновками авторів, передбачає уникнення усього жіночого, гомофобію, самодостатність, агресивність, змагальність, безособову сексуальність, емоційну стриманість, то вона гіпертрофує й

абсолютизує опозицію мужності і жіночності та визначає нормативний канон маскулінності як протилежність фемінінності (І. Кон). Тобто образ «справжнього чоловіка» переважно ґрунтується на протиставленні жінкам, відчутті високого рівня влади й обмежується «позасімейною» сферою, водночас присвоєння стандартів гегемонної маскулінності, на думку дослідників, може перешкоджати самореалізації чоловіка у різних сферах життєдіяльності в умовах змінюваного суспільства (І. Кльоцина). Культивуючи у хлопчиків емоції, пов'язані зі стосунками панування і влади та табууючи прояви слабкості (страху, ніжності, сорому), гегемонна маскулінність, як показано, може призвести до труднощів емоційного самоконтролю, емоційної загальмованості, збіднення емоційного словника; водночас описується так званий «синдром самозванця», при якому усвідомлення власної невідповідності нормативним очікуванням спричиняє більшу тривожність і «несправжність» буття й знижує задоволеність життям (І. Кон).

У контексті досліджуваного нами питання важливо також взяти до уваги встановлені дослідниками зовнішні і внутрішні чинники особистісного щастя та психологічного благополуччя людини. До першої групи автори відносять зміну суспільної традиції на постматеріалістичну (Borinskaya, Cotter, Harro, Inglehart, Ponarin & Welzel, 2014; Inglehart & Baker, 2000); зміни чи порушення соціальних відносин (Luhmann, 2013); рівень статків (Argayl, 1990; Kaneman, Slovik & Tversky, 2005; Reyes-García, 2016); зайнятість професійною діяльністю (Mohant, 2014) та ін. Зроблено цікавий висновок про те, що щастя може бути пов'язане з переживанням і позитивних, і негативних емоцій, які оцінюються людиною як правильні, при цьому припускається, що залежно від культурного контексту одні люди можуть бути щасливими, виявляючи емпатію, а інші – гнів (Tamir, Shalom & Min, 2017). Встановлено, що зв'язок щастя з типами досвіду визначається віком людей: якщо молодші за віком люди отримують більше щастя від незвичних переживань (екстраординарний, незвичний і нечастий досвід), то коли люди стають старше, звичний (частий, загальний) досвід приносить їм стільки ж щастя, скільки й неординарні ситуації (Bhattacharjee & Mogilner, 2014).

Не менш важливими уявляються дослідникам й особистісні чинники, що обумовлюють благополуччя людини, до яких належать направленість особистості (Waterman, Schwartz, & Conti, 2008; Zinchenko, 2016), задоволеність міжособистісними стосунками, сенс буття, тілесний комфорт, відчуття цілісності та внутрішньої рівноваги (Л. Куліков), екстраверсія, самоповага, комунікативність, соціальність, інтернальний локус контролю, здатність до саморегуляції і бачення позитивної сторони дійсності, стресостійкість, вміння організувати або планувати свою діяльність (Pahol, 2017; Keyes, Shmotkin & Ryff, 2002). Відзначено роль позитивних цінностей особистості у її психологічному благополуччі (Nosenko & Lisenko, 2015) та зв'язок суб'єктивного благополуччя із самооцінкою (Gulyas, 2010).

Показано, що щастя як внутрішній ресурс не займає гідної позиції в ієрархії цінностей чоловіків; їх уявлення про щастя менш інтегровані, а рівень щастя і нещастя у цілому нижче, ніж у жінок (Т. Семенова). Зважаючи на модифікацію традиційних стандартів маскулінності, зміну гендерних установок, поступову трансформацію рольових позицій у сучасній сім'ї й розширення чоловічого поведінкового репертуару, ми задалися питанням про те, чи може гендерна нормативність поведінки молодого чоловіка впливати на суб'єктивне переживання щастя.

Мета статті полягає у здійсненні емпіричного дослідження впливу нормативності гендерної поведінки молодих чоловіків на суб'єктивне переживання щастя.

Матеріал та методи. Досягнення поставленої мети забезпечувалося залученням до складу вибірки 70 чоловіків віком від 20 до 33 років, які належать до різних професійних груп і мають різний шлюбно-сімейний статус, та застосуванням емпіричних методів (метод квазіексперименту і психодіагностичний метод), оброблення даних, у рамках яких був використаний одновибірковий критерій Колмогорова-Смірнова, кореляційний коефіцієнт r-Пірсона, кореляційно-регресійний аналіз, а також інтерпретація результатів. Для перевірки висунутого припущення було використано комплекс психодіагностичних засобів, до якого включено опитувальник «Норми чоловічої поведінки» (І. Кльоцина), тест Т. Лірі (модифікація Ю. Решетняк та Г. Васильченко), методику «Особистісний семантичний диференціал» (модифікація О. Кустової), «Шкалу суб'єктивного щастя» С. Любомирски та Х. Леппер (адаптація Д. Леонтьєва та Е. Осіна), опитувальник «ЕОУ Плюс» (Л. Левіт).

Результати та їх обговорення. З огляду на представлені в літературі основні складові щастя (розумний егоїзм, що відповідає за вище задоволення і включає інтелектуально-регуляторні компоненти діяльності, й особистісна унікальність як неповторний синтез індивідуальних здібностей та особистісних компонентів) (Levit, 2012), було з'ясовано характер зв'язку між показниками нормативності гендерної поведінки чоловіків (традиціоналістичність маскулінної ідеології й гомофобність) та показниками їх суб'єктивного щастя, особистісної унікальності й розумного егоїзму (табл. 1).

Таблиця 1

Значення коефіцієнтів кореляції r-Пірсона між показниками нормативності гендерної поведінки чоловіків та їх суб'єктивного щастя, особистісної унікальності і розумного егоїзму*

Показники	Традиціоналістичність маскулінної ідеології	Гомофобність чоловіка
Суб'єктивне щастя	0,58**	0,46**
Особистісна унікальність	0,70**	0,54**
Розумний егоїзм	0,12	0,19

Примітка:* за методиками «Норми чоловічої поведінки» І. Кльоциної, «ЕОУ Плюс» Л. Левіта, «Шкала суб'єктивного щастя» С. Любомирски та Х. Леппер;

** кореляція значуща на рівні $p \leq 0,01$

Як видно з таблиці 1, насамперед можна констатувати наявність високо значущого сильного негативного кореляційного зв'язку між показниками особистісної унікальності (як можливості реалізовувати власний потенціал і отримувати від цього позитивні емоції) та підвладністю канонам традиційної маскулінності як показником нормативності гендерної поведінки досліджуваних молодих чоловіків ($r=0,70$, за $p\leq 0,01$): чим вище традиційність гендерної поведінки молодого чоловіка, тим менше виявляється його особистісна унікальність. Отримані дані загалом узгоджуються з висновками про те, що ригідне дотримання норм може позначатися на вираженні особистістю свого творчого потенціалу (Easterlin, 2016).

Також з'ясувалося, що чим вище показники суб'єктивного щастя, тим нижче показники традиціоналістичності маскулінної ідеології ($r=0,58$, при $p\leq 0,01$). Натомість останні виявилися не пов'язаними з показниками іншого компонента щастя – розумного егоїзму.

При цьому статистично значущим виявився зв'язок показників з фактору гомофобії як компонента нормативної гендерної поведінки чоловіків з показниками їх суб'єктивного щастя та особистісної унікальності. Цей зв'язок характеризується високою значущістю, зворотністю та середньою силою. Такі результати дозволяють припустити, що чим більш негативною є установка досліджуваних щодо осіб гомосексуальної орієнтації, тим менш суб'єктивно щасливими і особистісно унікальними вони почуваються. Максимально фокусуючись на розвитку типово маскулінних характеристик, чоловіки можуть табувати можливі виявлення фемінінності, побоюватися їх та відповідно реагувати на представників іншої сексуальної орієнтації (Emiril'yasova, 2009). При цьому, за висновками авторів, гомофобія є дуже складним явищем, яке може обумовлюватися багатьма чинниками (О. Виноградов, Ю. Лампека, К. Борщ). Водночас статистично значимого зв'язку між показниками гомофобності та розумного егоїзму не було знайдено.

Вивчення не лише поведінкового аспекту гендерної нормативності молодих чоловіків, а й сфери їх уявлень про щасливого чоловіка дозволило дещо розширити фокус дослідницької уваги й встановити, що близько половини чоловіків (48 %) характеризують образ щасливого чоловіка як наділеного маскулінними характеристиками, 38 % описують цей образ як андрогінний і лише 13 % з досліджуваних приписують щасливим чоловікам фемінінні характеристики. При цьому з'ясувалося, що між показниками факторів при оцінці образу щасливого чоловіка та показниками суб'єктивного щастя, особистісної унікальності й розумного егоїзму молодих чоловіків існують статистично значущі кореляційні зв'язки (табл. 2).

Отримані дані свідчать на користь наявності високо значущого середнього за силою позитивного кореляційного зв'язку між показниками суб'єктивного щастя молодих чоловіків та показниками фемінінності і андрогінності образу щасливого чоловіка, натомість статистично значущого зв'язку між показниками суб'єктивного щастя молодих чоловіків та

показниками маскулінності досліджуваного образу не виявлено. Іншими словами, чим більш фемінінним або андрогінним уявляється досліджуваним образ щасливого чоловіка, тим більш суб'єктивно щасливими вони є.

Таблиця 2

Значення коефіцієнтів кореляції r-Пірсона між показниками факторів при оцінці образу щасливого чоловіка та суб'єктивним щастям молодих чоловіків*

Показники	Фемінінність образу	Андрогінність образу	Маскулінність образу
Суб'єктивне щастя	0,48**	0,44*	0,20

Примітка:

* за методиками «Особистісний семантичний диференціал» (у модифікації О. Кустової) та «Шкала суб'єктивного щастя» С. Любомирски та Х. Леппер;

** кореляція значуща на рівні $p \leq 0,01$

Важливим етапом аналізу даних стало застосування лінійного множинного регресійного аналізу. Добір факторів здійснювався шляхом виключення з моделі найбільш взаємозалежних факторів з урахуванням значущості коефіцієнтів регресії, оцінених за допомогою t-критерію Стьюдента. Було побудовано три кореляційно-регресійні моделі, які відобразили вірогідність впливу показників нормативності гендерної поведінки на суб'єктивне переживання щастя молодими чоловіками.

За результатами першого етапу регресійного аналізу вдалося виокремити два предиктори, які на статистично значущому рівні обумовлюють показники суб'єктивного щастя особистості, що виступили аналогом залежної змінної. Аналогом незалежної змінної при цьому стали показники гендерно нормативної поведінки чоловіків (а саме: жорсткість, твердість, опора на власні сили, орієнтація на досягнення, прийняття знеособлених сексуальних відносин, гомофобність) та показники гендерних характеристик, якими досліджувані наділяли образ щасливого чоловіка (фемінінність, маскулінність та андрогінність). Предикторами виявилися, по-перше, низькі показники жорсткості як компонента нормативності гендерної поведінки чоловіків та по-друге, високі показники вираженості фемінінності в образі щасливого чоловіка, який конструюють чоловіки. Було побудовано таку двохфакторну кореляційно-регресійну модель: Суб'єктивне щастя особистості = $31,18 - 0,74 * \text{Жорсткість} + 0,08 * \text{Фемінінність образу}$. Результати регресійної статистики наведено в таблиці 3.

Таблиця 3

Регресійна статистика для двохфакторної моделі вірогідності впливу показників нормативності гендерної поведінки та характеристик образу щасливого чоловіка на їх суб'єктивне щастя

Показники	Розраховане значення
Множинний R	0,685
R-квадрат	0,470
Скорегований R-квадрат	0,454
Стандартна похибка	2,799

Величина коефіцієнта множинної кореляції для двохфакторної моделі суб'єктивного щастя дорівнює 0,685. Фактор гендерної нормативності (жорсткість) та фактор гендерних характеристик образу щасливого чоловіка (фемінінність) прогнозують вірогідність високого рівня суб'єктивного щастя чоловіка. Отримані коефіцієнти регресії відображають відносний рівень вірогідності впливу кожного з факторів-предикторів: для змінної «жорсткість» $\beta = -0,742$, для змінної «фемінінність образу» $\beta = 0,080$. Значення R-квадрата (коефіцієнта детермінації) дорівнює 0,470, тобто частка дисперсії залежної змінної, пояснена регресією, складає 47 %.

Розрахована регресійна модель є значущою за критерієм F-Фішера ($F=29,651$, при $p<0,001$). Таким чином, структура першої моделі включає у себе фактор суб'єктивного щастя як залежної змінної, яка може на 47 % відчувати на собі негативний вплив жорсткості як компонента традиційної чоловічої поведінки та позитивний вплив вираженості фемінінного компонента в образі щасливого чоловіка. Отже, агресивна направленість і готовність до прийняття швидких категоричних рішень негативно позначаються на емоційному стані чоловіка, адже подібна відчайдушна стратегія вимагає значного ризику, у деяких випадках – боротьби із своїми несвідомими страхами, до якої чоловіки можуть бути не готові (Weir, 2017). Отримані дані загалом узгоджуються з висновками про те, що чоловіки, які демонструють агресивну поведінку, часто мають послаблені соціальні контакти, що, у свою чергу, знижує рівень їх задоволеності життям (І. Джидарьян). Кореляційний зв'язок показників суб'єктивного щастя чоловіків та показників з фактору фемінінності при оцінці образу щасливого чоловіка виявився прямим: чим більшою кількістю фемінінних характеристик наділяється цей образ, тим більш щасливим виявляється чоловік. Зазначене в цілому узгоджується з тезою про те, що вірогідне розширення меж рольового репертуару чоловіка за рахунок фемінінних характеристик може позитивно позначатися на його гармонійному самовідчутті (Emiril'yasova, 2009).

Наступна кореляційно-регресійна модель була побудована з метою виявлення предикторів, які можуть обумовлювати розумний егоїзм як один із компонентів щастя особистості. Найбільш значущим серед показників нормативності гендерної поведінки та гендерних характеристик образу щасливого чоловіка виявився показник андрогінності образу. Проте, оскільки вплив зазначеного предиктора на залежну змінну обмежується всього 13 %, робити висновок про значну його впливовість немає підстав. Лише у деяких випадках наділення чоловіками образу щасливого чоловіка андрогінними характеристиками може робити їх більш щасливими. Можливо, приписуючи такі характеристики образу щасливого чоловіка, досліджувані почуваються вільними від тиску гендерних норм, дослухаються до власних потреб і конструктивно їх реалізують, що й передбачає розумний егоїзм.

Найбільш цікавими виявилися дані, отримані у результаті побудови третьої кореляційно-регресійної моделі. Аналогом залежної змінної виступила особистісна унікальність як компонент суб'єктивного щастя. При

цьому показники гендерно-нормативної поведінки чоловіків, а саме жорсткість, твердість, опора на власні сили, орієнтація на досягнення, прийняття знеособлених сексуальних відносин, гомофобність, а також показники гендерних характеристик, якими чоловіки наділяли образ щасливого чоловіка (фемінінність, маскулінність та андрогінність), визначено аналогом незалежної змінної. Серед показників нормативності гендерної поведінки чоловіків визначено декілька статистично значущих факторів, які можуть обумовлювати особистісну унікальність представників чоловічої статі. Якщо першим предиктором особистісної унікальності вірогідно може бути опора чоловіка на власні сили, то другим – традиціоналістичність маскулінної ідеології як фактор нормативності гендерної поведінки чоловіків. Для наочності представлення результатів побудовано двохфакторну кореляційно-регресійну модель виду: Особистісна унікальність = $38,93 - 0,46 \cdot \text{Традиціоналістичність маскулінної ідеології} + 1,14 \cdot \text{Опора на власні сили}$. Результати регресійної статистики наведено в таблиці 4.

Як видно, величина коефіцієнта множинної кореляції для двохфакторної моделі особистісної унікальності дорівнює 0,738. Фактори нормативності гендерної поведінки чоловіків прогнозують вірогідність високого рівня особистісної унікальності.

Таблиця 4

Регресійна статистика для двохфакторної моделі вірогідності впливу показників нормативності гендерної поведінки чоловіка на особистісну унікальність як компонент щастя особистості

Показники	Розраховане значення
Множинний R	0,738
R-квадрат	0,544
Скорегований R-квадрат	0,531
Стандартна похибка	2,86

При цьому коефіцієнти регресії відображають відносний рівень вірогідності впливу кожного з факторів-предикторів: для змінної «традиціоналістичність маскулінної ідеології» $\beta = -0,463$, для змінної «опора на власні сили» $\beta = 1,140$. Значення R-квадрата становить 0,544, тобто частка дисперсії залежної змінної, пояснена регресією, складає 54,4 %. Розрахована регресійна модель є значущою за критерієм F-Фішера ($F = 40,024$, при $p < 0,001$).

Отже, особистісна унікальність як компонент щастя може бути обумовлена двома предикторами, а саме: низькою традиціоналістичністю маскулінної ідеології та високим рівнем опори на власні сили. Отримана модель демонструє 54,4 % вірогідності впливу визначених змінних на особистісну унікальність. Примітним є той факт, що обидва предиктори є компонентами нормативності гендерної поведінки, але на особистісній унікальності особистості вони позначаються по-різному: якщо висока нормативність гендерної поведінки чоловіка негативно впливає на його

особистісну унікальність, то висока готовність спиратися на власні сили компонент нормативності гендерної поведінки чоловіка на особистісній унікальності, особистісного щастя позначається позитивно. Можливо, використовуючи захисний механізм заперечення, чоловік не може повністю пізнати власну особистість і, пов'язуючи будь-який фемінінний прояв із чимось нетиповим, він не приймає можливості отримання позитивних емоцій і самовтілення від будь-якої фемінінної діяльності, як, наприклад, приготування їжі чи спілкування із власними дітьми. Виявлена амбівалентність впливу нормативності гендерної поведінки на особистісну унікальність дозволяє, як уявляється, повернути увагу до багатогранності феномену гендерної норми.

Висновки. Проведене дослідження дозволило сформулювати низку висновків, а саме:

1. Нормативність гендерної поведінки молодих чоловіків може позначатися на показниках їх суб'єктивного щастя. Предиктором суб'єктивного щастя молодих чоловіків виступають низькі показники жорсткості як компонента нормативності гендерної поведінки та виражена фемінінність при оцінці образу щасливого чоловіка як показника підвладності досліджуваних гендерним стереотипам.

2. Предиктором особистісної унікальності як компонента щастя молодих чоловіків є низька підвладність традиційним поглядам на маскуліність та високі показники готовності спиратися на власні сили.

3. Висока нормативність гендерної поведінки та стереотипізованість уявлень образу щасливого чоловіка зворотно пов'язані з показниками суб'єктивного щастя молодих чоловіків.

Перспективи подальших наукових досліджень полягають у проведенні лонгітюдного дослідження процесу присвоєння й опредмечування гендерних норм сучасними чоловіками і жінками в умовах суспільних змін, а також у подальшому виявленні предикторів особистісного щастя жінок різних типів нормативності гендерної поведінки.

Бібліографічні посилання

- Argayl, M. (1990), «Psychology of Happiness» [Psihologiya schastyia], M.: Progress – Moscow: Progress.
- Bhattacharjee, A. and Mogilner, C. (2014), «Happiness from Ordinary and Extraordinary Experiences», *Journal of Consumer Research*, Vol. 41, Issue 1, p.1–17, available at:<https://doi.org/10.1086/674724> (accessed 1 June 2014) – See more at: <https://academic.oup.com/jcr/article/41/1/1/1810271>
- Borinskaya, S., Cotter, A., Harro, J., Inglehart, R., Ponarin, E. and Welzel, C. (2014), «Genetic Factors, Cultural Predispositions, Happiness and Gender Equality», *Journal of Research in Gender Studies*, Vol. 4 (1), p. 32-100.
- Easterlin, R. (2016), «Paradox Lost?», *University of Southern California and IZA*, No. 9676, p.2 – 33.
- Emiril'yasova, S. S. (2009), «About the Necessity of Stereotypes Destroying: Gender Aspect» [«Pro neobhidnist ruynuvannya stereotipiv: Genderniy aspect»]. *Visnik Zaporizkogo natsionalnogo universitetu – Bulletin of the Zaporizhzhia national university*. No. 2, p.21-24.

- Gulyas, I.A. (2010), «The Phenomenon of Happiness: Axiopsychological Aspects», [Fenomen schastyia: aksiopsihologichni aspekti]. *Zbirnik naukovih prats Institutu psihologiyi im. G.S. Kostyuka NAPNU – Collection of scientific works of Institute of Psychology named after G.S. Kostyuk of the NAPS*, Vol. 12, Ch.4, p. 103 - 109.
- Inglehart, R. and Baker, W. E. (2000), «Modernization, cultural change, and the persistence of traditional values», *American Sociological Review*, No. 65, p. 19-51.
- Kaneman, D., Slovik, P. and Tversky, A. (2005), «Decision Making in a State of Uncertainty: Rules and Prejudices» [Prinyatie resheniy v neopredelennosti: Pravila i predubezhdeniya]. Harkiv: Vidavnistvo Institutu prikladnoyi psihologiyi «Gumanitarniy Tsentr» – Kharkiv: Publishing house of the Institute of Applied Psychology "Humanitarian Center".
- Keyes, C. L. M., Shmotkin, D. and Ryff, C. D. (2002), «Optimizing well-being The Empirical Encounter of Two Traditions», *Journal of Personality and Social Psychology*, No. 82., p.1007 – 10022.
- Levit, L.Z. (2012), «Personality-oriented concept of happiness» [Lichnostno-orientirovannaya kontseptsiya schastyia]. *Visnik ONU imeni I. I. Mechnikova. Psihologiya – Bulletin of Odesa National University named after I. I. Mechnikov, Psychology*, No. 8 (20), p.105 - 117.
- Luhmann, M. et al. (2013), «Thinking About One's Subjective Well-Being: Average Trends and Individual Differences», *J Happiness Stud*, No. 15 (4), p. 757-781, available at: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4201388/> (accessed 24 May 2013).
- Mohant, M. S. (2014), «What Determines Happiness? Income or Attitude: Evidence From the U.S.», *Longitudinal Data Journal of Neuroscience, Psychology, and Economics*, No. 2, p. 80-102.
- Nosenko, E. L. and Lisenko, O. V. (2015) «The Role of Humanity as a Positive Value for Reaching the State of Individual Well-Being» [Rol gumannosti yak pozitivnoyi tsinnosti yak umova blagopoluchchya osobistosti]. *Visnik Dnipropetrovskogo universitetu. Seriya «Psihologiya» – Bulletin of the University of Dnipropetrovs'k.Series: Psychology*, No. 9 (1), p. 11-18.
- Pahol, B. E. (2017), «Subjective and psychological well-being: modern and classical approaches, models and factors» [Sub'ektivnoe i psihologicheskoe blagopoluchhie: sovremennyye i klassicheskie podhodyi, modeli i faktoryi]. *Ukrayinskiy psihologichniy zhurnal. – Ukrainian psychological journal*, No. 1 (3), p. 80 - 104.
- Reyes-García, V. et al. (2016), «Subjective Wellbeing and Income: Empirical Patterns in the Rural Developing World», *J Happiness Stud*, No. 17 (2), p.773-791, available at: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5023045/> (accessed 4, 2016).
- Tamir, M., Shalom H. and Min Y. Kim (2017), «The Secret to Happiness: Feeling Good or Feeling Right?», *Journal of Experimental Psychology: General*, Vol. 146 No. 10, p.1448-1459, available at: <https://www.apa.org/pubs/journals/releases/xge-xge0000303.pdf>
- Waterman, A. S., Schwartz, S. J. and Conti, R. (2008), «The implications of two conceptions of happiness [hedonic enjoyment and eudaimonia] for the understanding of intrinsic motivation», *Journal of Happiness Studies*, No. 9, p.41-79.
- Weir, K. (2017), «The men America left behind», *Monitor on Psychology*, No.2, p. 34.
- Wong, Y. J., Moon-Ho Ringo, H., Wang, S. and Keino Miller, I. S. (2017), «Meta-Analyses of the Relationship Between Conformity to Masculine Norms and Mental Health-Related Outcomes», *Journal of Counseling Psychology*, Vol. 64 No. 1, p. 80-93.
- Zinchenko, O. S. (2016), «Theoretical Principles of the Study of Subjective Well-being of Internally Displaced Persons» [Teoretichni zasady doslidzhennya sub'ektivnogo blagopoluchchya vnutrishnoperemischenih osib]. *Zbirnik naukovih prats Natsionalnoyi akademiyi derzhavnoyi prikordonnoyi sluzhbi Ukrayini. Seriya: Psihologichni nauki. – Collection of scientific works of the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine. Series: Psychological Sciences*, No. 1 (3), p. 120 - 132.

T. Kubrichenko, V. Kuts

The impact of gender normality on subjective happiness experience among young males

Background. Characteristics and types of gender norms, ambivalence of following the gender norms, factors of psychological well-being and happiness of men are described in modern studies. Specific features of men's understanding of happiness are established, data on the level of men's happiness, its place in the hierarchy of men's values is presented. However, no information was found on the possible impact of gender behavior normality on the subjective experience of happiness among young men.

Objectives. The aim of the present study is to conduct the empirical research of the impact of gender normality on subjective happiness experience among young males.

Method. Method of quasi-experiment and psychodiagnostic method using questionnaire "Male behavior norms" by I. Kliotsyna; T. Leary's test (in the modification of J. Reshetnyak and G. Vasilchenko); "The Subjective Happiness Scale" by S. Lyubomirski and H. Lepper (in the adaptation of D. Leontiev and E. Osin), the questionnaire "Egoism and Personal Uniqueness (EPU) Plus" by L. Levit.

Sample. The sample includes 70 men aged 20 to 33 years, belonging to different professional groups with different marital status.

Results. Predictors of subjective happiness of young men are low rates of rigidity as a component of the normality of gender behavior and high rates of femininity in assessing the image of a happy man. Predictor of personal uniqueness is a low exposure to traditional views on masculinity and high rates of willingness to rely on one's own strength.

Conclusions. Some components of the gender behavior normality can have a certain influence on the subjective experience of happiness among young men.

Keywords: gender norms, gender behavior, happiness, psychological well-being, subjective well-being.